

have been created in higher educational institutions, the Ukrainian Institute of Scientific and Technical Information and 9 regional centers of science, innovations and informatization have been established. However, a significant number Organizations that are supposed to promote science and technology or innovation activities do not provide the functions assigned to them. In order to further assess the innovation infrastructure of the regions, its main subsystems, namely, technical, technological, scientific, educational, information and communication, financial and legal, and the main characteristics of the selected subsystems. The content of the main laws of Ukraine that determine the procedure for the creation and operation of individual elements of the innovation infrastructure of the regions is considered. The number of applications submitted for patenting inventions and useful models of the institutions «Science» and «Education» with the highest inventive activity in the context of regional clusters is analyzed. For the period of 2012–2016, the largest number of applications for inventions and useful models among scientific organizations of the «Science» sector was submitted by the applicants from the cluster «Regions with a Low Level of Innovation Development» (2154 applications), but at the expense of only one institution — the Ukrainian State Scientific — Research Institute for the Rehabilitation of Disabled Persons (1936 applications). Among the institutions of the branch «Education», the number of applications ahead of the customers of the cluster «Regions with the highest level of innovation development» (4317 applications). The recommendations for construction and development of effective innovation infrastructure of the regions are given.

Keywords: innovation infrastructure, innovative infrastructure of regions, elements of innovation infrastructure, subsystem of innovation infrastructure.

Надійшла до редакції 21.05.2018

УДК 338

Гудзь Ю. Ф.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна,
e-mail: Hudz@inbo.ru

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

UDC 338

Hudz Yu. F.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: Hudz@inbo.ru

UKRAINE AGRIBUSINESS PROCESS ENTERPRISES ECONOMIC POTENTIAL UTILIZATION EFFECTIVENESS IN THE MODERN CONTEXT

Мета. Метою статті є дослідження ефективності використання економічного потенціалу переробних підприємств АПК України в сучасних умовах.

Методи. В процесі дослідження ефективності використання економічного потенціалу переробних підприємств АПК України в сучасних умовах використано діалектичний метод наукового пізнання, а також загальнонаукові методи гносеології: теоретичного узагальнення, порівняння, групування та аналізу.

© Ю. Ф. Гудзь, 2018

Результати. У статті внаслідок проведеного дослідження виявлена необхідність вдосконалення методів оцінювання та аналізу ефективності використання економічного потенціалу переробних підприємств АПК України в сучасних умовах. Сформовано перелік та характеристики факторів впливу на ефективність використання потенціалу переробних підприємств АПК шляхом врахування неоднозначності та ієрархічного характеру потенціалу підприємств АПК, а також здійснено їх систематизацію з урахуванням структуризації потенціалу підприємств АПК та його елементів, що обумовлює розвиток економічного потенціалу підприємств АПК і збалансування його елементів. Сформовано оптимізаційний підхід до економічного оцінювання ефективності використання потенціалу підприємств АПК, котрий застосовується в якості альтернативи ресурсно-факторному підходу, і для якого є характерним використання в якості показників, що виражають оцінювану властивість потенціалу підприємства, загальноприйнятних інтегральних економічних показників його діяльності, розрахованих на засадах маржинального підходу; використання оптимізаційних постановок та методів оптимізації як основного інструменту виявлення узагальнених властивостей потенціалу підприємств АПК та оцінювання ефективності його використання. Полягає перспективі розробки організаційних механізмів та інструментів, що дозволяє сформувати цілісний підхід до оцінки ефективності управління потенціалом переробних підприємств АПК за сучасних умов та оцінювання, вибору та реалізації стратегії розвитку потенціалу підприємств АПК, що дасть можливість вдосконалити систему управління економічним потенціалом підприємств АПК.

Ключові слова: ефективність, економічний потенціал підприємств, переробні підприємства АПК, ресурси, формування потенціалу.

Постановка проблеми. Досягнення конкурентоспроможності української економіки, де особливу роль відіграє конкурентоспроможність продукції та послуг вітчизняних підприємств на внутрішніх і зовнішніх ринках, є одним з головних завдань економічної науки. Важливим елементом конкурентоспроможності є інновації, які в останні роки набувають вирішального значення для розвитку аграрного виробництва в суспільній системі, що базується на здобутих знаннях та інформаційних ресурсах. Збільшувальний ступінь відкритості економіки України та посилення інтеграційних процесів у світовій економіці з метою подолання продовольчої безпеки вимагає адекватних відповідей від українських агропереробних підприємств.

Аграрний сектор України, базовою складовою якого є сільське господарство, формує продовольчу та у визначених межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та створює соціально-економічні умови сільського розвитку.

Актуальність обраної теми обумовлена необхідністю оцінки та аналізу ефективності використання економічного потенціалу України в сучасних умовах, що можуть бути корисними для опису динаміки розвитку переробних підприємств, а також можливістю сформувати оптимальну структуру переробних підприємств у регіональному розрізі. Крім цього, це шлях до удосконалення системи стратегічного управління по формуванню і розвитку економічного потенціалу підприємств АПК в сучасних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання дослідження ефективності використання економічного потенціалу України в сучасних умовах розглядаються у працях вітчизняних вчених, таких як В. Г. Андрійчук, О. Ф. Балацький, Б. Є. Бачевський, Н. С. Краснокутська, І. В. Заблудська, Є. В. Лапін, Б. М. Мізюк, О. І. Олексюк, І. П. Отенко, О. О. Решетняк, І. М. Репіна, В. В. Россоха, О. С. Федонін. Проте,

незважаючи на значне коло практичних, методичних, теоретичних досліджень із цієї проблематики, аналіз літератури з даної теми виявив відсутність єдиного підходу до оцінки ефективності використання економічного потенціалу, залишаючи дискусійні моменти для подальшого дослідження. Тому існує необхідність глибоких наукових досліджень із пошуку нових підходів до оцінки ефективності використання економічного потенціалу переробних підприємств АПК.

Мета. Метою статті є оцінки та аналіз ефективності використання економічного потенціалу переробних підприємств АПК в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу дослідження. Агропромисловий комплекс дає близько 14 відсотків валової доданої вартості країни, є одним з основних бюджетоутворюючих секторів національної економіки, частка якого у зведеному бюджеті України за останні роки становить в середньому 20 відсотків, а у товарній структурі експорту — понад чверть, забезпечуючи перше місце на світовому ринку олії соняшникової, друге місце — за експортом зернових (без рису). Проте майже половина продукції сільського господарства сьогодні виробляється в господарствах населення.

За період з 2007 по 2017 роки виробництво сільськогосподарської продукції зросло майже на 50 % відсотків, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах — на 87 відсотків. Зокрема, завдяки зростанню виробництва плодової продукції та будівництва плодосховищ втричі зменшився її імпорт. Особливістю сільськогосподарського виробництва є наявність територій, на які постійно впливають небезпечні стихійні явища (посухи, підтоплення, зсуви, селі тощо), внаслідок чого аграрії зазнають значних матеріальних збитків. Втрати врожайності в окремих господарствах можуть сягати 50 відсотків, а при поєднанні кількох несприятливих факторів — до 70 відсотків. Споживання основних продуктів харчування на одну особу менше від раціональних науково-обґрунтованих норм, зокрема молока — на 42, м'яса — на 34, рибної продукції — на 30, плодів — на 30, винограду у свіжому вигляді — на 75 відсотків. Відчувається недостатність обсягів виготовлення високобілкових консервованих продуктів на основі м'яса та риби, а також продуктів для лікувально-профілактичного харчування дітей та дорослих з поширеними в Україні онко- та серцево-судинними захворюваннями.

Конкурентні позиції вітчизняної сільськогосподарської продукції на зовнішніх ринках не є стабільними внаслідок незавершеності процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності харчових продуктів, значних коливань цін на світовому ринку, нестійкості торговельних відносин з країнами-імпортерами. Низькі темпи техніко-технологічного оновлення виробництва, зростає рівень зношеності техніки, переважає використання застарілих технологій, збільшується вартість невідновних природних ресурсів у структурі собівартості виробництва сільськогосподарської продукції (частка пального в собівартості сільськогосподарської продукції зменшилася від 19 відсотків у 2007 р. до 13,4 відсотка у 2017 р., в тому числі у рослинництві — від 27,8 відсотка до 18 відсотків, тваринництві — від 6,5 відсотка до 3,6 відсотка), зростає залежність виробництва від природно-кліматичних умов, обмежений доступ до фінансових ресурсів. Сезонність сільськогосподарського виробництва обумовлює необхідність залучення запозичених коштів у значних обсягах (понад 100 млрд. грн. в рік), у структурі кредитного портфелю банків 75 відсотків припадає на коротко- та середньострокові кредити та взагалі відсутні довгострокове кредитування з терміном користування 10–15 років. Ситуація, що склалася в аграрному секторі, створює ряд викликів. Подальший розвиток аграрного сектору, що є одним з найбільш важливих в економіці України, потребує якісних перетворень, спроможних забезпечити підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва на внутрішньому та зовнішньому ринках та продовольчу безпеку держави.

Виконання цього завдання пов'язане із визначенням стратегічних напрямів державної підтримки та забезпечення ефективного функціонування ринкових механізмів, інтеграції аграрного сектору економіки країни в світову економічну систему. Необхідність розробки та реалізації стратегії управління економічним потенціалом переробних підприємства АПК зумовлюється об'єктивною потребою у формуванні ефективного механізму реагування системи управління на численні негативні чинники, що перешкоджають його нормальній діяльності. В основі стратегії забезпечення розвитку економічного потенціалу підприємства лежать як загальні принципи управління економічним потенціалом так і принципи формування економічного потенціалу підприємства в розрізі функціональних складових [1, с. 270; 2, с. 24; 3, с. 321; 4, с. 246].

Сучасні дослідження синергізму орієнтують на потенційні можливості пришвидшеного розвитку господарських процесів із врахуванням вимог нового зовнішнього середовища. Додаткові можливості, які підприємство може одержати від оптимального використання наявних ресурсів, досягаються за рахунок сукупності таких ефектів. Мова йде про синергізм у рамках існуючих господарських структур і синергійних ефектів за рахунок нової стратегічної орієнтації, хоча і зараз дослідники, спираються на різні, часто суперечливі принципи, що не враховують основних досягнень постнекласичної науки, основою якої є синергетика як система наших знань про світ у цілому [5].

Вирішення проблеми продовольчої безпеки в Україні є загальнодержавним завданням, що безпосередньо пов'язане з розвитком АПК [6, 7]. Україна вже досить давно задекларувала обрання інноваційного шляху свого розвитку. Для виконання цієї програми ухвалено велику кількість законодавчих і нормативних документів, спеціалісти активно працюють над питанням реорганізації в органах влади, проводять конференції, форуми та громадські обговорення, розглядають проблеми інновацій в численних публікаціях. Але головним є запуск реальних механізмів інноваційного розвитку, які працюватимуть у кожній галузі національної економіки, враховуючи загальнодержавні пріоритети і тенденції світового розвитку науково-технічного прогресу [6]. Згідно з останніми законодавчими актами, перед урядом України стоїть завдання «перетворення АПК України на високоефективний конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави» [6]. Крім цього, в Концепції Державної цільової економічної програми впровадження в АПК новітніх технологій виробництва сільськогосподарської продукції на період до 2020 р. зазначено, що глобалізація світової економіки, ратифікації Угода про асоціацію України з Євросоюзом, потребують «техніко-технологічного переоснащення вітчизняного аграрного виробництва, переведення його на якісно новий рівень функціонування» [7].

На підтвердження державних намірів наказом Мінагрополітики затверджено «КОНЦЕПЦІЯ Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року» [7]. Цим документом проголошено загальні положення та задекларовано базову стратегію науково-технічного розвитку галузей агропромислового виробництва. Необхідність розробки Концепції обумовлена «проблемою чіткого визначення концептуальних засад державної науково-технічної політики щодо переведення галузей агропромислового виробництва на інноваційну модель розвитку, сталого конкурентоспроможного виробництва наукоємної агропромислової продукції». Правовою основою формування і реалізації пріоритетних напрямів є Конституція України, закони України «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про інноваційну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», «Про інвестиційну діяльність», «Концепція науково-технологічного та інноваційного розвитку України» та інші законодавчі акти України [6, 7].

Отже, основною метою реформування АПК як складника економіки України є перетворення його на високоефективний, конкурентоспроможний на внутрішньому та зовнішньому ринках сектор економіки держави, що також вимагає її участі в підтримці аграрному секторі економіки України [7].

Для підвищення рівня ВВП необхідно диверсифікували експортовану продукцію, що пов'язують здебільшого з АПК країни. Крім того, за прогнозованими оцінками FAO (Продовольчої та сільськогосподарської Організації Об'єднання Націй), до 2050 р. очікують досягнення чисельності світового населення до 9,1 млрд. осіб. Ріст населення припадає в основному на країни, які розвиваються з прискореною урбанізацією, що приведе до збільшеного попиту на продовольство. Глобальним викликом для переробної сфери АПК в аспекті постійного росту населення є збільшення виробництва продукції мінімум на 70 %. В аграрному секторі формується значна частка ВВП держави, а унікальність ресурсної бази галузі створює фактично необмежений потенціал її економічного зростання. Аграрне виробництво є одним з пріоритетних у питаннях інвестування. У той же час Україна має величезний «аграрний» потенціал: чорнозем, зручне географічне положення стосовно експортних ринків, глибоководні порти, розвинену інфраструктуру, що становить велику і потужну основу для розвитку конкурентоспроможного аграрного сектора, у т. ч. і його переробної підгалузі, яка є одними з джерел росту й розвитку економіки та підвищення рівня життя населення.

Дослідимо питання щодо сфери переробки сільськогосподарської продукції в Україні. Як відомо, АПК включає три складники: крім безпосереднього виробництва сільськогосподарських ресурсів, сюди також входять галузі обробної промисловості, що випускають засоби виробництва та здійснюють виробничо-технічне обслуговування (продовольче, тракторне та сільськогосподарське машинобудування, виробництво мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин тощо), а також галузі переробки сільськогосподарської сировини в кінцеву споживчу продукцію (м'ясна, молочна, борошномельно-круп'яна, рибна, комбікормова, харчосмакова, також частково входить легка промисловість, що базується на переробці сільськогосподарської сировини). Співвідношення цих сегментів в АПК розвинених країн становить 15, 35 і 50 % відповідно [7]. Тобто на переробний сектор АПК припадає близько половини всього агропромисловості.

Сучасний АПК країни має більш 9000 підприємств з виробництва харчової та інших підгалузей промисловостей по переробці сільськогосподарської сировини. Борошномельно-круп'яною промисловістю є підгалузь переробної сфери АПК, що взаємозалежна як від забезпеченості сировиною, так і купівельною спроможністю споживача. Найбільші центри зосереджені у Києві, Одесі, Харкові, Миколаєві, Запоріжжі, Тернополі та Львові. Елеватори високої потужності сконцентровані у Миколаєві, Херсоні, Дніпропетровську, Одесі, Маріуполі, Кременчуці, Запоріжжі. Цукрова промисловість має близько 189 цукрових заводів, 5 — цукрафінадних. Крохмале-паточна промисловість розташована в основному у Чернігівській, Житомирській та Дніпропетровській областях. Промисловість з м'ясопереробки представлена м'ясокомбінатами, які розміщені в основному у великих містах та районних центрах. Найбільші розташовані у Києві, Дніпропетровську, Харкові, Полтаві, Запоріжжі, Одесі, Черкасах, Вінниці, Прилуках.

До молокопереробної промисловості відноситься маслопереробна, сироварна та молококонсервна. В Україні функціонує понад 500 підприємств. Олієжирова промисловість включає переробку насіння соняшника, ріпаку, сої, льону для виробництва олії, маргарину, мильних засобів, оліфи тощо. Підприємства в основному розміщені неподалік сировинних зон. Плодоовочеконсервна промисловість здебільш зосередже-

на біля районів з наявністю сировини. Найбільші центри промисловості розташовані в Одесі, Херсоні, Сімферополі, Черкасах, Ізмаїлі, Ніжині та Кам'янець-Подільську.

Виноробна промисловість включає первинне виноробство, яке розташоване в основному у сировинних районах, яке розміщено у забезпечених сировиною районах, так і в місцях споживання. Найбільшими виробниками вин є в Одеська обл., Крим, Херсонська, Миколаївська, Закарпатська обл. Ефіроолійна промисловість була зосереджена переважно в Криму. Пиво-безалкогольна промисловість налічує майже 300 виробництв, що виготовляють пиво, плодово-ягідні напої та мінеральні води. Спиртова та лікєро-горілчана промисловість включає понад 40 підприємств з лікєро-горілчаної промисловості та зосереджена переважно у великих містах, а також багато спиртових заводів розташовано в межах сировинних районів. Тютюново-ферментаційна промисловість нараховує 11 тютюнових фабрик, 7 ферментаційних заводів та завод ацетатних фільтрів. Згідно статистичних даних відсоток переробних підприємств АПК, які отримали чистий прибуток, зменшився з 67 до 58 % за останні п'ять років [8]. Хоча прибуткових підприємств залишається більше половини, виявлена тенденція свідчить про зниження рентабельності галузі. За 2017 р. частка експорту аграрного сектора становила 26 %, що нижче торішнього показника на 3,7 %. Окрім цього, по переробних галузях АПК також можна спостерігати негативну тенденцію щодо зниження їх частки в загальній структурі експорту України на 1 %. Що стосується структури експорту в сегменті переробки сільськогосподарської продукції, — провідне місце займає виробництво жирів і олій рослинного та тваринного походження (рис. 1). У 2017 р. по цьому сектору експорт становив 4605669,7 тис. дол., або майже 50 % від усього обсягу експортованої продукції переробних галузей АПК [8].

Аграрна біржа України визначила 10 компаній, які є найбільшими експортерами соняшникової олії у 2017 р. Згідно з біржовими даними, лідером продажів жирів і олій рослинного та тваринного походження є компанія Кернел-Трейд, чия частка в загальному обсязі експорту за 2017 рік із зазначених видів продукції складала близько 20 % (рис. 2). Друге місце займає молочна продукція і яйця птиці. Її експорт становив 494416,3 тис. дол. Виробники цукру і кондитерських виробів у 2017 р. експортували

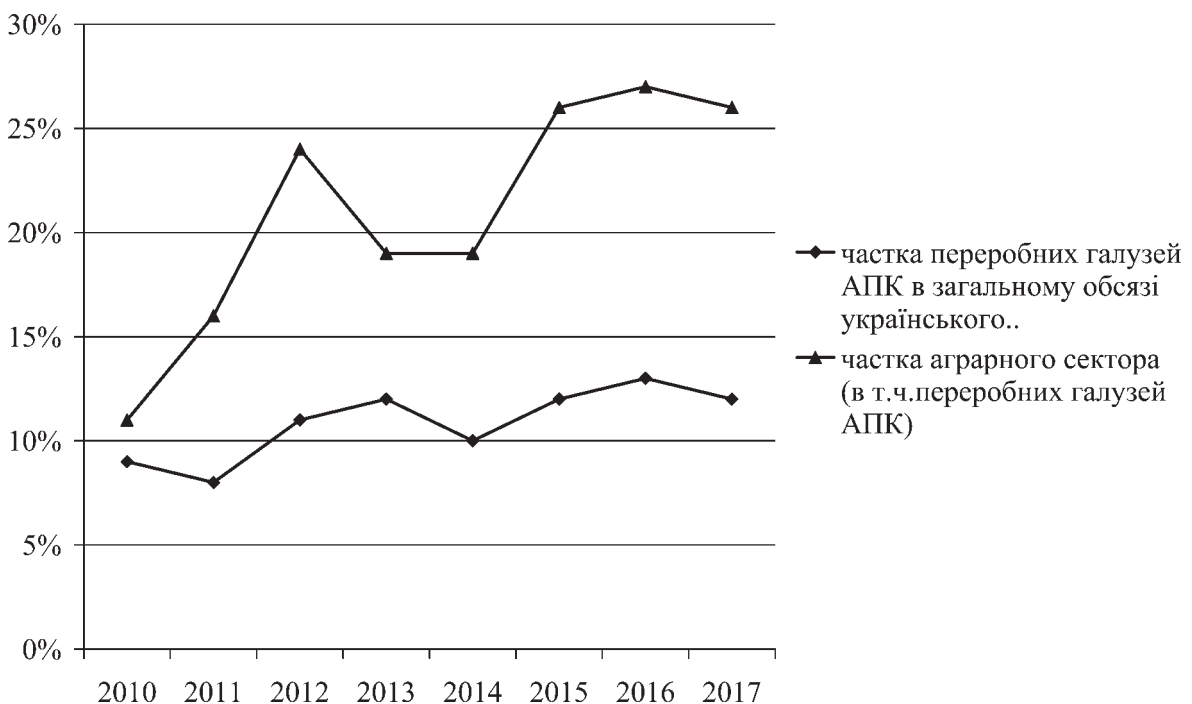

Рисунок 1 — Структура експорту переробних галузей АПК України, тис. дол. [8].

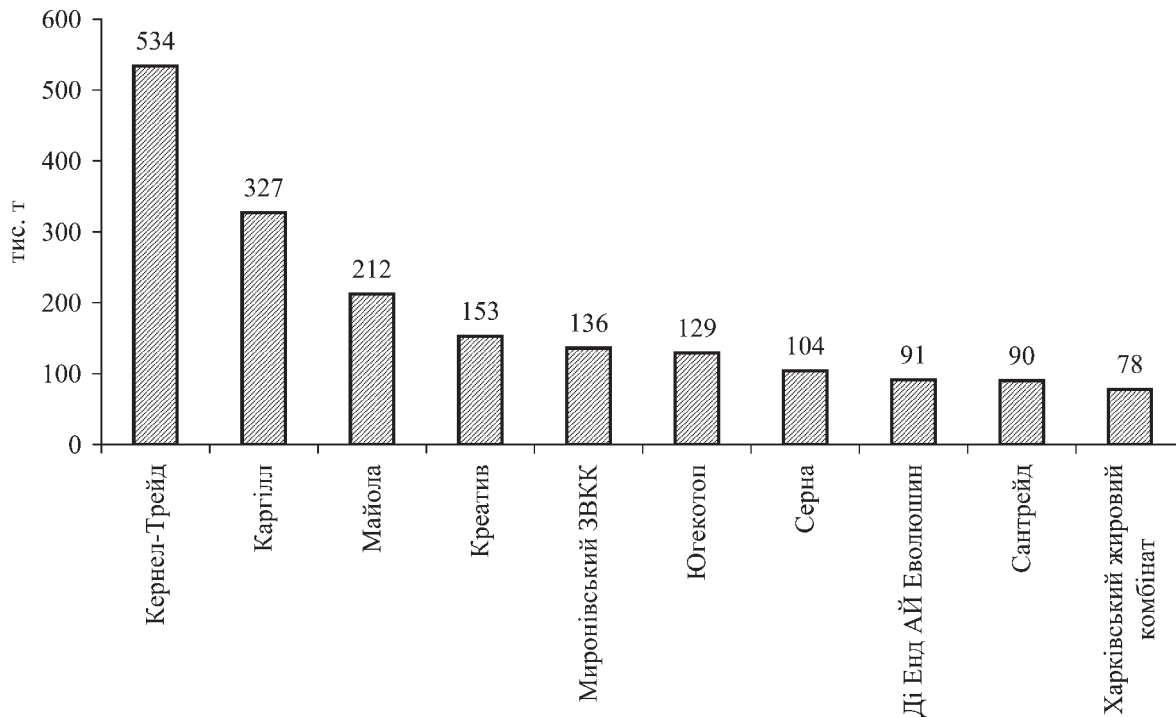

Рисунок 2 — Найбільші українські експортери соняшникової олії у 2017 р., тис. т [8].

на суму 417 348,2 тис. дол. Або 5,6 % від загального обсягу експорту переробної сфери АПК. Слід зазначити що цей показник виріс стосовно минулого періоду на 41 % або на 99339 тис. дол.

Також слід звернути увагу на експорт борошномельної продукції, частка якої в його загальній структурі є незначною і становить близько 2 %. Однак слід урахувати, що до 2007 р. ця галузь взагалі не була експортоорієнтованою. На думку експертів, для реалізації борошномельної продукції на зовнішніх ринках виробники повинні прикласти максимум зусиль, тому що на відповідному ринку оперують такі великі експортери, як Туреччина, Аргентина та країни ЄС. Але навіть в умовах чималої конкуренції Україна має потенційну можливість розширити ринки збуту. Так, керівник проекту «Борошно» холдингу «Урожай» С. Сакірін на XII Міжнародній конференції «Зернова індустрія: переробка, нові ринки, інновації» запропонував звернути увагу на ринок Африки, обсяг споживання якого без урахування північних країн континенту становить від 1,8 до 2,3 млн. т. у рік. В іншому випадку на збільшення обсягу експорту, що становить понад 150 тис. т, не варто сподіватися, тому що сьогодні збільшення експорту борошномельної продукції має одиничний і хаотичний характер [8]. Що стосується виробництва продуктів харчування, то тут також спостерігаємо лідерство галузі з виробництва жирів і олій рослинного та тваринного походження. За даними Державної служби статистики України, з 2003 рік по 2017 рік виробництво цієї продукції виросло фактично в три рази [8].

Олійно-жирова галузь України є однією з найважливіших експортно-орієнтованих переробних галузей вітчизняної економіки, яка навіть в умовах світової фінансової нестабільності й економічної кризи демонструє зростання виробництва». Підтвердження цього можна побачити на графіку (рис. 3 і табл. 1). Так, у 2017 році у порівнянні з аналогічним періодом попереднього року виробництво жирів й олій рослинного та тваринного походження зросло на 784,1 тис. т або на 16 %.

Друге місце належить виробництву борошна та цукру. У 2017 р. виробництво цих видів продуктів становило 2550,9 тис. т і 2153,7 тис. т відповідно. Таким чином,

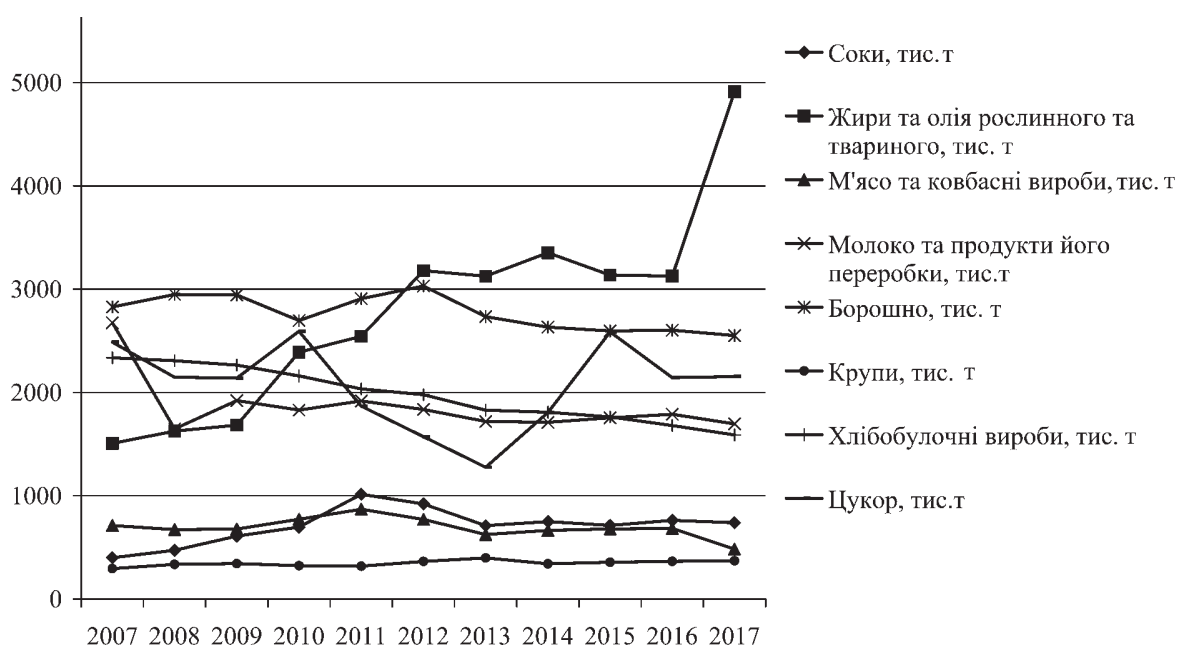

Рисунок 3 — Динаміка виробництва переробного сектора АПК України, тис. т [8].

Таблиця 1 — Продукція переробних підприємств АПК України за останні 10 років

Вид продукції	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Соки, тис. т	399,1	471,0	609,0	696,0	1014,0	920,0	710,0	749,0	712,0	761,0	737,7
Жири та олія рослинного та тваринного, тис. т	1507,0	1625,0	1683,0	2389,0	2543,0	3179,0	3125,0	3353,0	3536,0	4127,0	4911,1
М'ясо та ковбасні вироби, тис. т	711,40	671,7	677,4	772,2	868,6	770,1	624,1	664,0	677,6	682,7	482,7
Молоко та продукти його переробки, тис. т	2673,7	1647,3	1920,8	1829,3	1917,4	1834,5	1718,6	1710,9	1753,8	1788,1	1695,1
Борошно, тис. т	2827,0	2949,0	2944,0	2696,0	2908,0	3030,0	2734,0	2632,0	2595,0	2603,0	2550,9
Крупи, тис. т	294,0	335,0	342,0	322,0	318,0	363,0	397,0	340,0	356,0	364,0	369,8
Хлібобулочні вироби, тис. т	2335,0	2307,0	2264,0	2160,0	2034,0	1978,0	1822,6	1808,0	1763,0	1679,0	1588,3
Цукор, тис. т	2486,0	2147,0	2139,0	2592,0	1867,0	1571,0	1275,0	1805,0	2586,0	2143,0	2153,7

по виготовленню цукру спостерігаємо незначну, але все-таки тенденцію зростання виробництва (на 0,5 %), по борошну, навпаки, зниження (на 2 %). Найбільшим виробником цукру в Україні є «Астара — Київ», частка ринку якого становить 22,4 % [8]. За 2017 р. вісім заводів компанії виробили 462,9 тис. т цукру (табл. 2).

Стабільність спостерігаємо щодо виробництва молочної продукції і яєць птиці. Протягом 10 років на території України в середньому за рік виробляють 1879,44 тис. т молока, молочної продукції і яєць птиці. Лідером у випуску молочної продукції в Україні є Вінницький молочний завод «Рошен», частка ринку якого складає 9,7 % від загального обсягу виробництва молочної продукції країни (рис. 4).

Починаючи з 2005 р, в аграрному секторі України спостерігаємо тенденцію до появи «великих гравців» (агрохолдингів), які присутні у всіх секторах аграрного біз-

Таблиця 2 — Найбільші виробники цукру в Україні у 2017 році

Пор. №	Найменування компанії	Кількість заводів	Частка ринку, %	Виробництво цукру, тис. т.	Переробна потужність, тис. т цукру на добу
1	«Астра-Київ»	8	22,5	462,9	40,7
2	«Радехоський цукор»	5	21,0	433,1	30
3	Укрпромінвест	2	11,7	241,3	16
4	Арофірма «Світанок»	2	5,0	103,3	10
5	«Аспік Груп»	2	4,2	85,8	7
6	«Гнідавський цукровий завод»	1	3,2	66,3	6
7	«Теофіпольський цукровий завод»	1	3,6	64,9	6
8	«Панда»	2	2,7	56,1	5
9	«Галс Агро»	2	2,4	49,4	5
10	«Іллінецький цукровий завод»	1	1,9	38,8	3

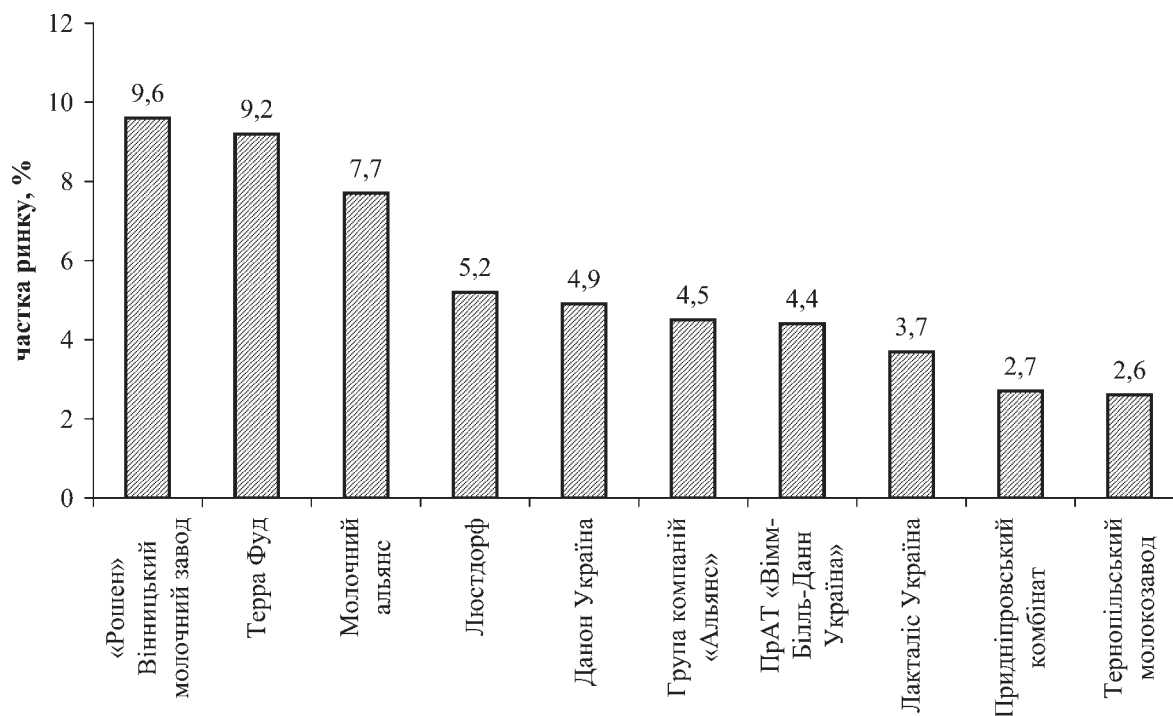

Рисунок 4 — Компанії-лідери у випуску молочної продукції в Україні за 2017 р. (%)

несу: сільськогосподарському виробництві, зберіганні, переробці, експорті через власні термінали. Так, наприклад, у структурі галузі зберігання понад 30 % потужностей належить великим агрохолдингам, які, в першу чергу, призначені для зберігання власного врожаю.

Згідно з даними, розміщеними на сайтах агрохолдингу «Хармелія» і національного агропорталу «Latifundist», перше місце серед вертикально-інтегрованих компаній посідає агрохолдинг «UkrLandFarming», друге і третє — «Кернел» і «Миронівських хлібопродукти» (табл. 3).

До структури агрохолдингу «UkrLandFarming» входить 6 цукрових заводів, 5 насінних заводів, 111 зернохосовищ, 19 м'ясокомбінатів, 10 ферм з вирощування курок-несучок, 3 селекційних господарства, 3 репродуктори, 6 комбикормових заводів, 3 склади для тривалого зберігання продукції, завод з виробництва яєчної продукції «ІмперовоФудз»

Таблиця 3 — Найбільші вертикально-інтегровані агрохолдинги України

№	Назва	Види діяльності	Інвестиції, млн. грн.	Лідерство
1	«UkrLandFarming» (включаючи «Avangardo»)	Рослинництво Молочне та м'ясне тваринництво Виробництво цукру М'ясопереробна Зберігання зернових і технічних культур Дистрибуція	532	Лідер з виробництва зерна і яєць в Україні
2	«Кернел»	Рослинництво Експорт зернових Виробництво соняшникової олії Послуги зі зберігання зерна	329	Лідер з експорту соняшникової олії
3	«Миронівський хлі- бопродукт»	Промислове виробництво курятини Вирощування зернових і олійних куль- тур Виробництво м'ясо-ковбасних виробів	288,5	Лідер виробництва м'яса птиці
4	«Астарта»	Виробництво цукру Рослинництво Тваринництво	240	Лідер з випуску цукру-піску
5	«Харвіст»	Рослинництво Тваринництво	220	
6	«Агротон»	Рослинництво Тваринництво Виробництво продуктів харчування (крупа, борошна, хлібобулочні виробів)	209	
7	«Індустріальна молочна компанія»	Рослинництво Молочне тваринництво Зберігання й переробка сільськогоспо- дарських культур Переробка молока Картоплярство	122,69	Входить до десятки найбільших виробників молока
8	«Приват-Агро»	Рослинництво Тваринництво	120	
9	«Дружба-Нова»	Рослинництво Тваринництво	110	
10	Укрпромінвест»	Виробництво цукру	96	
11	«KSG Agro»	Рослинництво Тваринництво Насінництво Овочівництво Садівництво Переробка й виробництво продуктів харчування, енергетичних гранул і біо- палива	92	
12	«ВВ-Агро»	Рослинництво Тваринництво	85	
13	«Гленкор»	Рослинництво Трейдинг	80	
14	«Нібулон»	Рослинництво Зберігання і доведення продукції до то- варної кондиції Тваринництво Кормовиробництво Переробка (виробництво ковбасних ви- робів)	79	

і 25 дистрибуторських центрів. За даними національного агропорталу «Latifundist» і журналу «Фокус», агрохолдинг «UkrLandFarming» у 2017 р. став найбільшим виробником зерна і яєць в Україні. Так, у 2016 р. частка ринку групи займала близько 33 % українського виробництва яєць і близько 88 % сухих яєчних виробів, по зернових культурах частка групи становила близько 4,2 % від загального виробництва по країні.

Агрохолдинг «Кернел» є лідером серед виробників і експортерів соняшникової олії. Переробку насіння здійснювали на семи маслоекстракційних заводах в Україні. Таким чином, група «Кернел» випускає близько 7–8% обсягу світового виробництва соняшникової олії. «Миронівський хлібопродукт» (МХП) поєднує виробничі потужності всього технологічного ланцюга м'ясного виробництва — від вирощування та виготовлення кормів, інкубаційних яєць, вирощування великої рогатої худоби і домашньої птиці до переробки та реалізації готової продукції. Сегмент м'ясопереробки в МХП є складовою частиною роботи компанії та випускає широкий асортимент продукції, що включає виготовлення від копченої курятини й інших продуктів харчування. Основна частка асортиментного ряду продуктів припадає на курятину власного виробництва (50 % українського ринку промислового виробництва). МХП належить до одного з найбільш потужних продуктових брендів України «Наша Ряба». Як показує практика, інтеграція сільськогосподарського виробництва дозволяє аграріям не лише контролювати якість і собівартість виробленої продукції, що підвищує їхню конкурентоспроможність, але й ставати більш привабливими для інвесторів і банків порівняно з іншими «гравцями» на аграрному ринку. Однак нині в Україні інвестиційний клімат є непривабливим, недостатньо прозорим, непослідовним і позбавленим відповідного державного регулювання.

Можна рекомендувати ряд заходів, які можуть поліпшити інвестиційну привабливість аграрного бізнесу України, а саме: забезпечення прозорості та передбачуваності аграрної політики; захист інвестицій, що передбачає гарантії прав оренди землі, прав на продукцію, доходи та прибуток, отримані в результаті інвестування; установлення оптимальних строків оренди, достатніх для ефективності інвестицій, які гарантують їхню стабільність і тривалість ведення бізнесу; пільговий режим оподаткування; зниження втручання в оперативну діяльність; розвиток інфраструктури аграрних регіонів; активізація діяльності держави у сфері соціальних інвестицій і стратегічних досліджень в аграрному секторі.

Але, незважаючи на ризик, українським аграріям все-таки вдається залучати кредитні кошти. Так, «аграрна» частка України в кредитному портфелі Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) коливається в межах 20–25 % щорічно, що в грошовому обчисленні становить близько 200 млн. євро (табл. 4), у той час як середня сума кредиту у вітчизняному АПК становить близько 30 млн. євро. За даними національного агропорталу «Latifundist», перше місце за залученням кредитних коштів ЄБРР займає агрохолдинг «Нібулон», якому вдалося залучити 200 млн. дол. на фінансування мережі елеваторів [8].

Крім ЄБРР, у 2016 р. на банківському ринку кредитування аграрного сектора очікують появу нових інвесторів.

Так, про свою готовність кредитувати агросектор України, включаючи переробну галузь, заявили 12 таких банків, як: «ВАВбанк», «АктаБанк», «Альфа-Банк», «Банк Креді Дніпро», «Київська Русь», «КредіАгріколь Банк», «Надра Банк», «ОТП Банк», «ПУМБ» і «Райффайзен Банк Аваль». Проте аграрний сектор і інші відчувають потребу в кредитних коштах. Так, за даними Національного банку України, наприкінці серпня 2017 р. обсяг наданих кредитів в АПК становив 37 млрд. грн. За оцінками експертів, загальна потреба галузі в кредитах становить від 90 до 250 млрд. грн. З них

Таблиця 4. — Найбільші інвестиції ЄБРР в АПК України 2010–2017 роки

Найменування компанії	Сума коштів, млн. дол.	Мета фінансування
«Нібулон»	200	Фінансування обігового капіталу, створення мережі елеваторів
«Астарта»	72	Підтримка динамічного розвитку компанії в агрогосподарському, молочному та цукровому бізнесі. Частину кредиту спрямують на будівництво біогазової установки з утилізації продуктів переробки буряків.
«Альфред С. Топфер Інтернешенел»	50	Поповнення обігового капіталу для агровиробництва
«Інтер-Запоріжжя»	25	Модернізація та розширення наявних виробничих потужностей, будівництво заводу з виробництва преміксів
«Агротрейд»	23	Поповнення обігового капіталу, реалізація заходів щодо енергоефективності і розширення потужностей з обробки та зберігання зернових
«Agrofusion»	20	Забезпечення середньострокового обігового капіталу
«JohnDeere»	20	Партнерський проект ЄБРР і RaiffeisenInternational в Україні. Інвестування в інноваційні технології на основі техніки «JohnDeere»
«ED&F ManUkraine»	15,9	Інвестиційні кошти будуть використані для установки інноваційного встаткування та для переробки цукрових буряків у Миколаївській обл.

щорічна потреба в обігових коштах становить 7–8 млрд. грн., іншу частину коштів направляють на відновлення основних фондів.

В Україні спостерігаємо гострий дефіцит потужностей зі зберігання, який протягом найближчих трьох років може значно зрости, тому не дивно, що чимало агрохолдингів у своїх програмах розвитку заявили про інвестування коштів у збільшення потужностей зберігання: компанія «Кернел» планує будівництво трьох елеваторів у Хмельницькій обл. потужністю 150–200 тис. т кожний; компанія «Украгроком» має намір побудувати два елеватори на території Кіровоградської обл. потужністю 60–70 тис. т; компанія «Креатив» планує запустити два елеваторних комплекси; компанія «Українські аграрні інвестиції» планує збільшити свої потужності зі зберігання зернових на 75 %. Крім будівництва елеваторів, компанії заявили про плани з будівництва насінного заводу, збільшення виробництва цукру, молока, потужності переробки сої тощо (табл. 5).

Агропромхолдінг «Астарта-Київ», є лідером в сфері цукрового і сільгоспвиробництва. Агропромхолдінг «Астарта-Київ» об'єднує шість регіональних підрозділів у Полтавській, Вінницькій, Хмельницькій, Тернопільській, Житомирській та Харківській областях. До їх складу входять дев'ять цукрових заводів, агрогосподарства із земельним банком близько 245 тис. га та молочні ферми. У 2017 році агропромхолдінг «Астарта-Київ» ввів в експлуатацію завод з переробки сої в Полтавській області (ТОВ «Глобинський переробний завод»). Агропромхолдінг «Астарта-Київ» щорічно проводить більше 6 тис. тендерів. У цих тендерах кожний маркетинговий рік беруть участь тисячі постачальників: від дрібних торгових локальних підприємств до найбільших міжнародних виробників, світових лідерів своїх ринків.

У 2006 році агропромхолдінг «Астарта — Київ» провела IPO (Initial Public Offering) перший публічний продаж акцій на Варшавській фондовій біржі, зумівши

Таблиця 5 — План розвитку бізнесу деяких українських агрохолдингів
на найближчі п'ять років

Компанія	Напрямок діяльності	План розвитку
«UkrLandFarming»	Птахівництво	Будівництво заводу з виробництва яєчного порошку в Хмельницькій обл.
	М'ясне й молочне тваринництво	Будівництво п'яти комплексів з відгодівлі крупної рогатої худоби у Рівненській обл. і двох молочних комплексів у Полтавській обл.
	Виробництво біопалива	Будівництво 30 біогазових заводів у 18 областях загальною продуктивністю понад 750 млн. м ³ біометану в рік.
«Кернел»	Свинарство	Будівництво комплексу з виробництва свинини в Полтавській обл.
«Агротрейд»	Рослинництво	Будівництво насінного заводу в Харківській області (кукурудза, оліїсті культури)
«Астарта»	Виробництво цукру	Збільшення виробництва на 62 % — до 600 тис. т цукру в рік. Збільшення частки на українському ринку з 19 % до 25–30 %
	Рослинництво	Збільшення потужності зі зберігання зернових до 800 тис. т. Збільшення збору оліїстих культур на 127 % — до 1,5 млн. т у рік. Збільшення цукрових буряків на 91 % — до 4 млн. т.
	Молочне тваринництво	Зростання виробництва молока більш ніж на 100 % — до 150 тис. т у рік
«Нібулон»	Рослинництво, трейдинг	Реалізація комплексної програми з підтримки та поліпшення технічного стану елеваторів і перевантажувальних терміналів
		Збільшення елеваторних потужностей до 2,5 тис. т одноразового зберігання
«Креатив»	Рослинництво	Збільшення потужності з переробки сої в 3,1 рази — до 270 тис. т у рік
«Миронівський хлібопродукт»	Виробництво курятини	Будівництво Вінницького птахокомплексу

залучити капітал на суму \$ 32 млн. У 2017 році польські фонди під управлінням TFI PZU придбали 159,301 тис. акцій агропромхолдингу «Астарта — Київ». Популярність Варшавської біржі серед українських компаній, обумовлена, перш за все, її доступністю до торгів на біржі. За оцінками експертів, вартість проведення IPO на цьому біржевому майданчику не перевищує 7 % від суми капіталу, що залучається, в той час як розміщення на основному або альтернативному майданчику Лондонської фондової біржі коштує 8–12 % від суми капіталу, що залучається.

Агропромхолдинг «Астарта» в 2014–2015 рр. придбала три зерносушильних комплексів, які себе добре зарекомендували. У 2018 році «Астарта» планує інвестувати \$ 80 млн в зерносушильні комплекси та модернізацію інфраструктури завдяки коштам, залученим, в тому числі, з Європейського інвестиційного банку (ЄІБ). Основна перевага польського обладнання в порівнянні з іншими виробниками, полягало в унікальній системі рекуперації, яка дозволяє не тільки економити витрати палива, але і сушити зерно за один прохід. Хоча кукурудзу з великою вологістю на звичайному обладнанні необхідно сушити за два проходи, щоб отримати якісний продукт після сушіння.

ТОВ «Елеваторний Альянс» представляє польського виробника елеваторного обладнання фірму «AGProjekt» на всьому пострадянському просторі, за винятком країн Прибалтики, (в 2015 р входить до її складу «Дунаєвецький ливарно-механічний завод», який здобув право на технічну документацію від «AGProjekt» і налагодив виробництво зерносушильного обладнання в Україні) отримує постійно запитів від агропромхолдингів на участь в електронних тендерах на поставку зерносушильних комплексів для зернових і олійних культур. ТОВ «Елеваторний Альянс» випереджає своїх конкурентів за продажами обладнання, продаючи одну одиницю обладнання за EUR 468 тис., знижуючи початкові ціни більш ніж на 25 % для переробних підприємств.

В умовах енергетичної залежності від джерел енергопостачання особливого значення набуває альтернативна енергетика, більш ефективного використання ресурсів, мінімізація споживання енергетичних ресурсів, використання енергоощадних технологій і технологій енергозаощадження. Тому агрохолдинги намагаються впровадити інноваційні проекти з установки біогазового встаткування, або будівництва біогазових заводів.

Наприклад, компанія «Миронівський хлібопродукт» у грудні 2014 р. на птахофабриці «Орель-Лідер» у Дніпропетровській обл. ввела в експлуатацію першу біогазову станцію 3 потужністю 5 Мвт. Біогазова установка працює на курячому посліді та відходах птахофабрики. «Екопрод» уже дістала кошти від ЄБРР для реалізації будівництва й уведення в експлуатацію біогазового потужністю 1,5 Мвт.

Компанія «Кернел» на олійноекстракційних заводах використовує лузгу соняшнику як палива для виробництва пари й електроенергії. Крім цього, «Кернел» почала установку на одному зі своїх елеваторів дослідно-експериментального встаткування для сушіння й очищення зерна, яке буде працювати на луззі соняшнику замість природного газу, звичайно використовуваного в промисловості.

Через недосконалу логістику в країні, українські виробники агропромислової продукції зазнають мільйонних збитків, що досягають 300–400 гривень за кожен тону перевезення зерна в 2017 році та його доставку в порти. Крім цього, підприємствам АПК часто доводиться платити неустойку за зберігання зерна, яке несвоєчасно вивозять з елеваторів через погану логістику, та за простої суден в портах. Відсутність транспортної стратегії призводить до того, що неефективно працюють водні, автомобільні та залізничні перевезення. Для поліпшення ситуації з логістичною інфраструктурою необхідно здійснити переобладнання залізничних станцій і узгодження залізничних маршрутів. Виникає нагальна потреба визначення станцій, які можуть зробити ступінчасті маршрути та спростити узгодження під'їзних шляхів до елеваторів та їх збільшення.

В 2018 році введений в експлуатацію сучасний елеваторний комплекс ТзОВ «Агро ЛВ Лімітед». ТзОВ «Агро ЛВ Лімітед» функціонує на території Львівської області з 2006 року. На підприємстві працює близько 600 робітників. Підприємство застосовує ефективну бізнес-модель поєднання європейського досвіду з українськими реаліями і можливостями. Господарська діяльність та облік ведеться за новітніми програмними технологіями, доповнена супутниковим зв'язком та GPS системами. Він здатен зберігати до 12 тисяч тон зерна. Встановлення такого елеватора дозволить збільшити ефективність виробничого потенціалу підприємства. Зерно проходить кілька етапів: при потребі відбувається очистка, після цього зерно сушать та розпроділяють для зберігання. Наявність такого елеватора дозволяє забезпечувати високу якість зерна, більшість зерна йде на експорт. Потенціал західного регіону дуже високий в контексті сільськогосподарського сектору.

Упродовж своєї діяльності в Україні в розвиток компаній інвестовано 1,1 млрд. грн. Підприємство входить в групу компаній «CONTINENTAL FARMERS GROUP». Компанія оснащена сільськогосподарськими машинами найсучасніших світових виробників, діє картоплесховище потужністю 38 тис т з автоматизованим контролем мікроклімату, сучасний машино-ремонтний комплекс та три зерно-елеваторні комплекси потужністю 40 тис т. У 2017 році збудовано дві силосні ємкості на 6000 т для зберігання зерна.

Висновки. Завдяки використанню інноваційних технологій переробна сфера аграрного сектора економіки України може стати одним з основних джерел підвищення економічного росту України. Частка переробної галузі АПК України в загальному обсязі експорту має тенденцію динамічного зросту. Основну частину з виробництва, реалізації й експорту в переробній галузі аграрного сектора займає виготовлення жирів і олії рослинного і тваринного походження. Великими «гравцями» агросектора, у тому числі й переробної галузі АПК, стають агрохолдинги: «UkrLandFarming» — лідер з виробництва зерна і яєць в Україні; «Кернел» — лідер з виробництва й експорту соняшникової олії в Україні; «Миронівський хлібопродукт» — лідер з виробництва м'яса птиці в Україні; «Астарта» — лідер з випуску цукру-піску в Україні. Існує тенденція об'єднання підприємств в агрохолдинги дозволяє компаніям не лише контролювати якість і собівартість продукції, що випускається, але й підвищує ймовірність одержання кредитних ресурсів. Оскільки інфраструктура АПК вимагає ремонту й реконструкції, для мінімізації споживання енергоресурсів деякі з агрохолдингів почали використовувати біопаливо. Аграрний бізнес України, зокрема його переробний сектор, відчуває дефіцит інвестиційних ресурсів, але, незважаючи на наявні ризики, АПК України є інвестиційно привабливим бізнесом.

Список літератури/References

1. Белінська, О. В. Сутність фінансового потенціалу підприємства // Вісник ХНУ. Економічні науки. — 2012. — № 4. — С. 267–274.
Belinska, O. V. (2012). *Sutnist finansovoho totentsialu pidpriemstva* [The essence of the financial potential of the company]. *Visnyk KhNU. Ekonomichni nauky* [Bulletin of the KNU. Economic sciences], vol. 4, pp. 267–274.
2. Попович, П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання: підручник / П. Я. Попович. — К.: Знання, 2008. — 630 с.
Popovych, P. Ya. (2008). *Ekonomichniy analiz diialnosti subiektiv hospodariuvannia* [Economic analysis of business entities]. Kyiv, Znannia Publ., 630 p.
3. Каплан, Р. Стратегическое единство: создание синергии организации с помощью сбалансированной системы показателей / Р. Каплан, Д. Нортон. — М.: Вильямс, 2006. — 384 с.
Kaplan, R. and Norton, D. (2006). *Strategicheskoe edinstvo: sozdanie sinergii organizatsii s pomoshh'ju sbalansirovannoy sistemy pokazatelej* [Strategic Unity: Creating Organizational Synergy with a Balanced Scorecard]. Moscow, Vil'jams Publ., 384 p.
4. Грант, Р. Современный стратегический анализ / Р. Грант. — СПб.: Питер, 2008. — 560 с.
Grant, R. (2008). *Sovremennyj strategicheskij analiz* [Modern strategic analysis]. St. Petersburg, Piter Publ., 560 p.
5. Лутай, В. С. Основной вопрос современной философии. Синергетический подход / В. С. Лутай. — К.: Парапан, 2004, — 189 с.
Lutaj, V. S. (2004). *Osnovnoj vopros sovremennoj filosofii. Sinergeticheskij podhod* [The main question of modern philosophy. Synergetic approach]. Kyiv, Parapan Publ., 189 p.

6. Бабенко, В. О. Інформаційне забезпечення та моделювання оптимізації гарантованого результату управління інноваційними технологіями на підприємствах АПК / В. О. Бабенко // Агросвіт. — 2012. — № 14. — С. 1018.

Babenko, V. O. (2012). *Informatsiine zabezpechennia ta modeliuvannia optyimizatsii harantovanoho rezultatu upravlinnia innovatsiinymy tekhnolohiiamy na pidpriemstvakh APK* [Information support and modeling of optimization of the guaranteed result of management of innovative technologies at the enterprises of agrarian and industrial complex]. *Ahrosvit*, vol. 14, pp. 10–18.

7. Бабенко В. А. Анализ и тенденции развития перерабатывающей сферы АПК Украины / В. А. Бабенко // Бюл. науч. работ. Вып. 36. — Изд-во БелГСХА, 2013. — Вып. 36. — С. 201–214.

Babenko, V. A. (2013). *Analiz i tendencii razvitija pererabatyvajushchej sfery APK* [Analysis and trends of the development of the processing industry of the agroindustrial complex]. *Byulleten' nauchnykh rabot* [Bulletin Scientific Works], vol. 36, pp. 201–214.

8. Статистична інформація. Промисловість. Виробництво основних видів промислової продукції за 2008–2017 рр. [Електронний ресурс] / Держ. служба статистики України. Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

State Statistics Service of Ukraine (2017). *Statystychna informatsiia.Promyslovist. Vyrobnnytstvo osnovnykh vydiv promyslovoi produktsii za 2008–2017* [Industry. Production of the main types of industrial products for 2008–2017] Available at : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Цель. Целью статьи является исследование эффективности использования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК Украины в современных условиях.

Методы. В процессе исследования эффективности использования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК Украины в современных условиях использованы диалектический метод научного познания, а также общенаучные методы гносеологии: теоретического обобщения, сравнения, группировки и анализа.

Результаты. В результате проведенного исследования выявлена необходимость совершенствования методов оценки и анализа эффективности использования экономического потенциала перерабатывающих предприятий АПК Украины в современных условиях. Сформирован перечень и характеристики факторов влияния на эффективность использования потенциала перерабатывающих предприятий АПК путем учета неоднозначности и иерархического характера потенциала предприятий АПК, а также осуществлена их систематизацию с учетом структуризации потенциала предприятий АПК и его элементов, обуславливает развитие экономического потенциала предприятий АПК и сбалансирования его элементов

Ключевые слова: эффективность, экономический потенциал предприятий, перерабатывающих предприятий АПК, ресурсы, формирование потенциала.

Objective. The objective of the article is to study the efficiency of using the economic potential of processing enterprises of agroindustrial complex of Ukraine in modern conditions.

Methods. In the process of studying the effectiveness of using the economic potential of processing enterprises of the agroindustrial complex of Ukraine in the modern conditions the dialectical method of scientific knowledge, as well as general scientific methods of epistemology: theoretical generalization, comparison, grouping and analysis are used.

Results. *In the article, due to the conducted research, the necessity of improving the methods of evaluation and analysis of the efficiency of using economic potential of processing enterprises of agroindustrial complex of Ukraine in the modern conditions is identified. A list and characteristics of the factors influencing the efficiency of using the potential of processing enterprises of agroindustrial complex are formed taking into account the ambiguity and hierarchical nature of the potential of enterprises of agroindustrial complex, as well as their systematization taking into account the structuring of the potential of enterprises of agroindustrial complex and its elements, which cause the development of economic potential of agroindustrial enterprises and balancing its elements.*

The author develops an optimization approach to the economic appraisal of the efficiency of using the potential of agricultural enterprises, which is used as an alternative to the resource-factor approach. This scientific approach is characterized by the use of indicators that express the estimated property of the company's potential for the adoption of commonly accepted integral economic indicators of its activity, calculated on the basis of the margin approach.

This enables the author to use optimization data and optimization methods as the main tool for revealing the generalized properties of potential of enterprises of agroindustrial complex and evaluation of its efficiency.

The practical value of the paper is in the prospect of developing organizational mechanisms and tools, which allows us to form a holistic approach to assessing the efficiency of managing the potential of agribusiness processing enterprises under current conditions.

We evaluate the selection and implementation of a strategy for developing the potential of agricultural enterprises, which will enable to improve the management system of the economic potential of agricultural enterprises. The author argues that due to the use of innovative technologies, the processing sector of the agrarian sector of the Ukrainian economy can become one of the main sources of economic growth in Ukraine. The share of processing industry in the agroindustrial complex of Ukraine in the total volume of exports has a tendency of dynamic growth. The agrarian business of Ukraine, in particular its processing sector, suffers from a shortage of investment resources, but, despite the existing risks, the Ukrainian agroindustrial complex is an investment-attractive business.

Key words: *efficiency, economic potential of enterprises, processing enterprises of agroindustrial complex, resources, formation of potential.*

Надійшла до редакції 08.05.2018